

Forfatter: Brandes, Edvard

Titel: Udrag fra Holberg og hans Scene

Citation: Brandes, Edvard: "Holberg og hans Scene", i Brandes, Edvard: *Holberg og hans Scene*, Gyldendal, 1898, s. 24. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandesed_03-shoot-idm140324075277392/facsimile.pdf (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Holberg og hans Scene

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

Københavns Universitet offentliggøre en burlesk og vild Satire. Ogsaa nu vilde man foretrække Anonymitet. Men dengang! Hvor var det uhørt og usket! Og man bøjer sig beundrende for det ædle Mod, som besjælede Holberg, da han brød med alle sine Standsfæller — for at skabe Lys i Mørket.

Han havde ikke vundet de Dannede — han havde blot tugtet dem og derved gjort dem til sit Publikum. Kunde han vinde de Udannede?

Agitatoren og Journalisten i ham saa' straks, at der kun var ét Middel: Teatret.

Han ventede ikke paa, at den danske Skueplads oprettedes. Inden dette skete, var Holberg allerede færdig med den første Række af Komedierne, som han ogsaa straks kunde forære Skuespillerne. Han forstod Teatrets uhyre Betydning som Oplysningsmiddel. Der kunde han komme Dumhederne og Fordommene tillivs. Maskeparykkerne paa Scenen kunde blive latterrystende Satire over Allongeparykkerne i Virkeligheden.

Den danske Skueplads blev Mindesmærket for Holbergs Geni.

Her fejrede hans *Forstand* sin Triumf. Thi Komedie er levende Logik. Her taaltes hverken Huller eller Udvækster, hverken Tomhed eller Pedanteri. Den kloge Holberg, som ellers ikke altid undgik sin Tids literære Mangler, har i Skuespillene kun en bitte Rem af Huden. Hvor er

Pedanteriet i *Erasmus Montanus*? Blæst bort som Støv af en banket Paryk. Kun en halv komisk Moral er tilbage, som maaske Forsigtighed paa-nødte Holberg. Den Jeronimusagtige Slutnings-moral i Stykkerne spiller samme Rolle som Forherligelsen af Ludvig den Fjortende i Molières *Tartufo*. Vilde man sejle saa haardt mod Strømmen som Holberg, maatte man dog sikre sig en Redningsbøje ved Kæntringen. Holberg gjorde Revolution og dækkede sig efter bedste Evne med Barrikader. Han staar selv aandelig frigjort, svingende Oplysningsfanen i sin Haand.

Virkingen af Komedierna var øjeblikkelig og stor. Tilskuere strømmede til, og det nye Drama skabte sig hurtigt dygtige Fremstillere. Truppen var en Blanding af danske, norske, franske Elementer — ganske som det Holbergske Skuespil selv. Men efterhaanden tog Besøget af, den herskende Interesseløshed maatte dræbe en Scene, som ikke støttedes ovenfra. Og her var ingen Hjælp at vente fra det tyske Hof. Efter Fallit og Ligbegængelse lukkedes Teatret endeligt og uigenkaldeligt, da Pietismen kastede Jord over den aabne Grav.

Holberg havde stræbt at faa de Udannede i Tale, han havde leet dem vaagne, men snart sank de hen i en Døs. Og paa onskabsfuld Forfølgelse og daglig Kval havde der ingen Mangel